

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu • Ministeriö • 44/2018

Elinkeinopoliittinen tilannekuva, syksy 2018

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 44/2018

Elinkeinopoliittinen tilannekuva, syksy 2018

TEM:n hallinnonalan näkemyksiä

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN: 978-952-327-386-3

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		14.12.2018
Tekijät	Husso, Kai & Koski, Olli		
Julkaisun nimi	Elinkeinopoliittinen tilannekuva, syksy 2018 – TEM:n hallinnonalan näkemyksiä		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 44/2018		
Diaari/ hankenumero		Teema	Ministeriö
ISBN PDF	978-952-327-386-3	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-386-3		
Sivumäärä	24	Kieli	Suomi
Asiasanat	Elinkeinopoliittika, taloudellinen kehitys, globaalitalous, talousennusteet, innovaatiopoliittika, teknologiapoliittika, innovaatio toiminta, tutkimus- ja kehittämistoiminta		
Tiivistelmä	<p>Elinkeinopoliittinen tilannekuva perustuu työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamaan kyselyyn, joka on kohdistettu kahdeksalle ministeriön ohjaamalle organisaatiolle (Business Finland, Energiavirasto, Finnvera, Geologian tutkimuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patentti- ja Rekisterihallitus, Suomen Teollisuussijoitus Oy ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy). Kysely toteutetaan kaksi kertaa vuodessa.</p> <p>Kyselyllä kartoitetaan organisaatioiden näkemyksiä toimintaympäristön dynamiikasta ja sen muutoksista viime puolen vuoden aikana. Tavoitteena on myös arvioida tulevaa kehitystä. Raportti osaltaan auttaa tarkentamaan kokonaiskuvaa talouden suunnasta sekä tukee ministeriön politiikkavalmistelua ja omistajaohjausta.</p> <p>Talouden kasvuvauhti on yhä suotuisa, mutta kasvun huippu on ohitettu. Maailmantalouden myönteinen kehitys jatkuu verrattain nopeana, mikä luo kasvumahdollisuuksia Suomen osaamiselle ja viennille. Geopoliittiset ja taloudelliset riskit varjostavat kehitysnäkymiä: markkinoiden häiriöherkkyys on tämän myötä noussut. Kasvu kumpuaa erityisesti nousevista talouksista. Kysyntää vauhdittavat digitalisaatio ja kasvava tarve uusiin ratkaisuihin esim. cleantech-, bio- ja terveysteknologia-aloilla.</p> <p>Talouden uudistuminen ja tuottavuuden parantaminen ovat keskeisiä haasteita ensi vaalikaudella. Tämän vuoksi huomiota on kiinnitettävä mm. osaamisperustan vahvistamiseen, investointien lisäämiseen, digitalisaation avaamiin kasvumahdollisuuksiin (esim. alustatalous), työmarkkinahaasteisiin, teknologisessa eturintamassa pysymiseen sekä siihen, että kilpailullisuutta lisätään ja markkinoiden avaamista jatketaan.</p> <p>Globaalin toimintaympäristön kehitystä on seurattava aktiivisesti ja monipuolisesti. Raportti kokoaa havaintoja monista elinkeinopoliittikan kannalta keskeisistä teemoista ja kehittämiskysymyksistä.</p> <p>Kai Husso (TEM, Innovaatiot ja yritysrahoitus / puh. 029 506 3683), Olli Koski (TEM, Innovaatiot ja yritysrahoitus / puh. 029 504 7174).</p>		
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	14.12.2018
Författare	Husso, Kai & Koski, Olli	
Publikationens titel	Näringspolitisk lägesbild, hösten 2018: Synpunkter från ANM:s förvaltningsområde	
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer 44/2018	
Diarie-/ projektnummer		Tema Ministeriet
ISBN PDF	978-952-327-386-3	ISSN PDF 1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-386-3	
Sidantal	24	Språk Finska
Nyckelord	Näringspolitik, ekonomisk utveckling, global ekonomi, ekonomiska prognoser, innovationspolitik, teknologipolitik, innovationsverksamhet, forsknings- och utvecklingsverksamhet	
Referat	<p>Den näringspolitiska lägesbilden baserar sig på arbets- och näringsministeriets enkät som riktades till åtta organisationer som styrs av ministeriet (Business Finland, Energimyndigheten, Finnvera, Geologiska forskningscentralen, Konkurrens- och konsumentverket, Patent- och registerstyrelsen, Finlands Industriinvestering Ab och Teknologiska forskningscentralen VTT Ab). Enkäten genomförs två gånger per år.</p> <p>Med hjälp av enkäten kartläggs de synpunkter som organisationer som styrs av ANM har om dynamiken och förändringarna i verksamhetsmiljön under det senaste halvåret. Ett annat mål är att bedöma utvecklingen på längre sikt. Rapporten bidrar till att precisera helhetsbilden av den ekonomiska riktningen och är till stöd för den politiska beredningen och ägarstyrningen vid ministeriet.</p> <p>Den ekonomiska tillväxttakten är fortfarande gynnsam, men tillväxttoppen har passerats. Den positiva utvecklingen i världsekonomin fortsätter som relativt snabb, vilket skapar tillväxtmöjligheter för den finländska kompetensen och exporten. De geopolitiska och ekonomiska riskerna kastar en skugga över utvecklingsutsikterna och därmed har marknadens känslighet för störningar ökat. Tillväxt genereras speciellt genom växande ekonomier. Efterfrågan förbättras i och med digitaliseringen och det ökande behovet av nya lösningar t.ex. inom cleantech, bioteknik och hälsoteknik.</p> <p>Den ekonomiska förnyelsen och förbättrade produktiviteten kommer att vara viktiga utmaningar under nästa valperiod. Därför måste vikt fästas bl.a. vid att kompetensbasen stärks, investeringarna ökas, tillväxtmöjligheterna med digitaliseringen (t.ex. plattformsekonomi) tillvaratas, utmaningarna på arbetsmarknaden åtgärdas, den ledande ställningen inom teknologi behålls samt att konkurrensmässigheten ökas och marknader öppnas också fortsättningsvis.</p> <p>Utvecklingen inom den globala omvärlden måste följas upp på ett aktivt och mångsidigt sätt. Rapporten samlar observationer om många viktiga teman och utvecklingsfrågor inom näringspolitiken. Kai Husso (ANM, Innovationer och företagsfinansiering / tfn 029 506 3683), Olli Koski (ANM, Innovationer och företagsfinansiering / tfn 029 504 7174).</p>	
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet	
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisut.ilaukset.valtioneuvosto.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment		14.12.2018
Authors	Husso, Kai & Koski, Olli		
Title of publication	Situation awareness in economic and industrial policy, autumn 2018: Views in the administrative branch of the Ministry of Economic Affairs and Employment		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 44/2018		
Register number		Subject	Ministry
ISBN PDF	978-952-327-386-3	ISSN (PDF)	1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-386-3		
Pages	24	Language	Finnish
Keywords	Economic and industrial policy, economic development, global economy, economic forecast, innovation policy, technology policy, innovation, research & development		
Abstract	<p>The report is based on a survey, carried out by the Ministry of Economic Affairs and Employment twice a year, targeting eight organisations operating under the Ministry's guidance. These were Business Finland, Energy Authority, Finnvera, Geological Survey of Finland, Finnish Competition and Consumer Authority, Finnish Patent and Registration Office, Finnish Industry Investment Ltd, and VTT Technical Research Centre of Finland Ltd.</p> <p>The eight organisations were surveyed to find out their views on dynamics of and changes in the operating environment in the past six months. Another objective was to assess longer term developments. The report helps to define the overall economic outlook more closely. It also supports the Ministry in its policy-making and ownership steering duties.</p> <p>Economic growth has peaked, although the trend continues as positive. Global economy continues to grow relatively fast, creating growth prospects for Finnish expertise and exports. However, geopolitical and economic risks cast a shadow over the economic outlook, as shown by a growing risk of market failures. Growth is driven especially by emerging economies. Demand is sparked by digitalisation and a growing need for new solutions in cleantech, biotechnology and health technology, among other fields.</p> <p>Renewal of the economy and achieving better productivity will be key challenges in the next government term. It is also necessary to create a stronger skills base, attract more investments, harness the growth possibilities of digitalisation (including the platform economy), respond to labour market challenges, stay in the front line of technological advancement, increase competitiveness, and continue to deregulate markets.</p> <p>Developments in the global operating environment must be followed in active and versatile ways. The report is a collection of observations on key themes and developments in economic and industrial policy.</p> <p>Kai Husso (tel. +358 29 506 3683) & Olli Koski (tel. +358 29 504 7174), Innovations and Enterprise Financing, Ministry of Economic Affairs and Employment.</p>		
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment		
Distributed by/ publication sales	Electronic version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Esipuhe	7
Elinkeinopoliittinen tilannekuva, syksy 2018	8
LIITE	
Katsaus talouteen ja osaamiseen	14

ESIPUHE

Työ- ja elinkeinoministeriön innovaatiot ja yritysrahoitus -osastolla toteutettiin lokakuussa 2018 kysely, jolla kartoitettiin kotimaista elinkeinopoliittista tilannetta ja taloudellisen toimintaympäristön dynamiikkaa. Kysely kohdennettiin kahdeksalle ministeriön ohjaamalle, valtakunnallista kasvupolitiikkaa toimeenpanevalla organisaatiolla (Business Finland, Energiavirasto, Finnvera, Geologian tutkimuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patentti- ja Rekisterihallitus, Suomen Teollisuussijoitus Tesi Oy ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy).

Suppealla yhdeksänkohtaisella kyselyllä selvitetään viime puolen vuoden aikana tapahtuneet tärkeimmät muutokset toimintaympäristössä vastaajaorganisaatioiden itsensä ja asiakkaittensa näkökulmista sekä pyydetään arviota siitä, miten tilanne kehittyy lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä. Myös riskejä kartoitetaan.

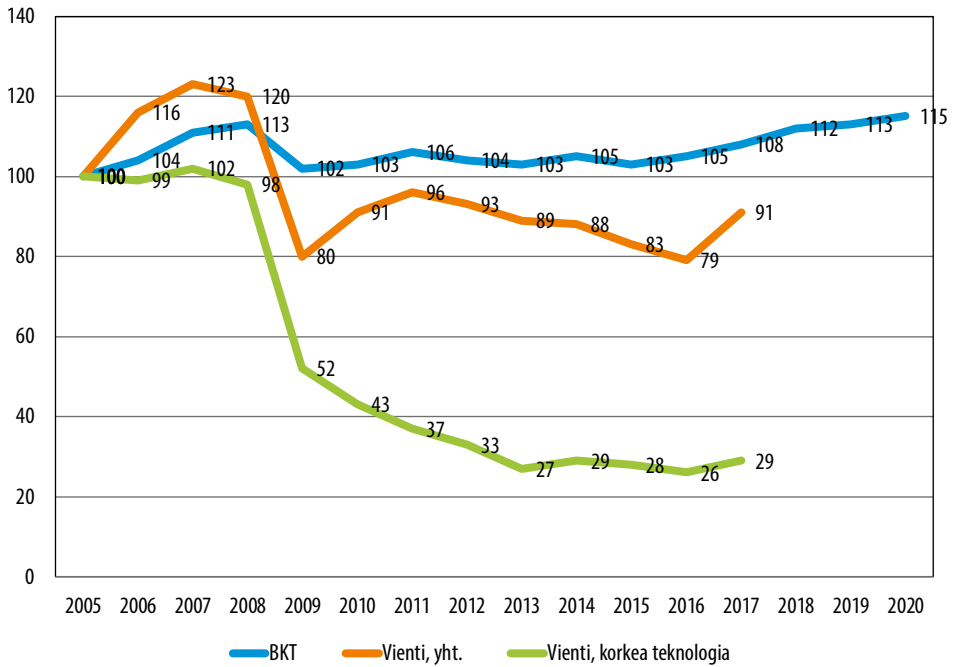
Tuloksena on tiivis katsaus, joka osaltaan auttaa tarkentamaan kokonaisnäkemystä talouden kehityssuunnista sekä tukee politiikkapäätösten valmistelua ja ministeriön toteuttamaa omistaja- ja tulosohejausta.

Elinkeinopoliittinen tilannekuva, syksy 2018

Suomen taloudessa menee monella sektorilla tällä hetkellä hyvin. Talouskasvu jatkuu, mutta suhdanteen huippu on ohitettu. TEM:n lokakuussa ilmestynyt PK-yritysbarometri tukee samaa näkemystä. Maailmantalouden kasvu on yhä nopeaa (>3,5 %/v.), ja sen on arvioitu jatkuvan vuoteen 2020. Globaalia kysyntää vauhdittavat nopeasti etenevä talouksien ja yhteiskuntien digitalisaatio sekä jatkuvasti kasvava tarve cleantechiin, bioalaan ja terveysteknologiaan liittyviin ratkaisuihin. Tämä on myönteistä Suomen pienelle, vientivetoiseen kasvuun perustuvalle avotaloudelle (ks. kuva 1, tarkemmin liitteessä 1).

Tuottavuuskehitys on jatkunut kansantalouden tasolla kuitenkin vaimeana jo pitkään, mutta teollisuudessa on tuottavuus kasvanut viime kolmen vuoden aikana suotuisasti mm. elektroniikka- ja sähköteollisuudessa sekä metallien jalostuksessa. Esimerkiksi markkinoiden avaaminen, kilpailullisuuden lisääminen ja kansainvälisiä markkinoita kiinnostavat korkean jalostusarvon tuotteet ovat keinoja parantaa tuottavuutta ja kasvua. Geopoliittiset ja taloudelliset riskit varjostavat vientinäykymiä, jotka kuitenkin ovat edelleen hyvät. Maailmantalouden häiriöherkkyys on noussut, mikä on näkynyt viime aikoina mm. osakemarkkinoilla. Talouden uudistuminen ja tuottavuuden parantaminen keskeisiä haasteita ensi vaalikaudella. Seuraavassa esitetään keskeisiä tilannekuvakyselystä nousevia havaintoja.

Kuvio 1. Bkt:n reaalikehitys v. 2005-2017 ja VM:n ennuste v. 2018-2020 sekä koko viennin ja korkean teknologian viennin reaaliarvon kehitys v. 2005-2017, indeksi 2005 = 100 (v. 2010 hinnoissa).

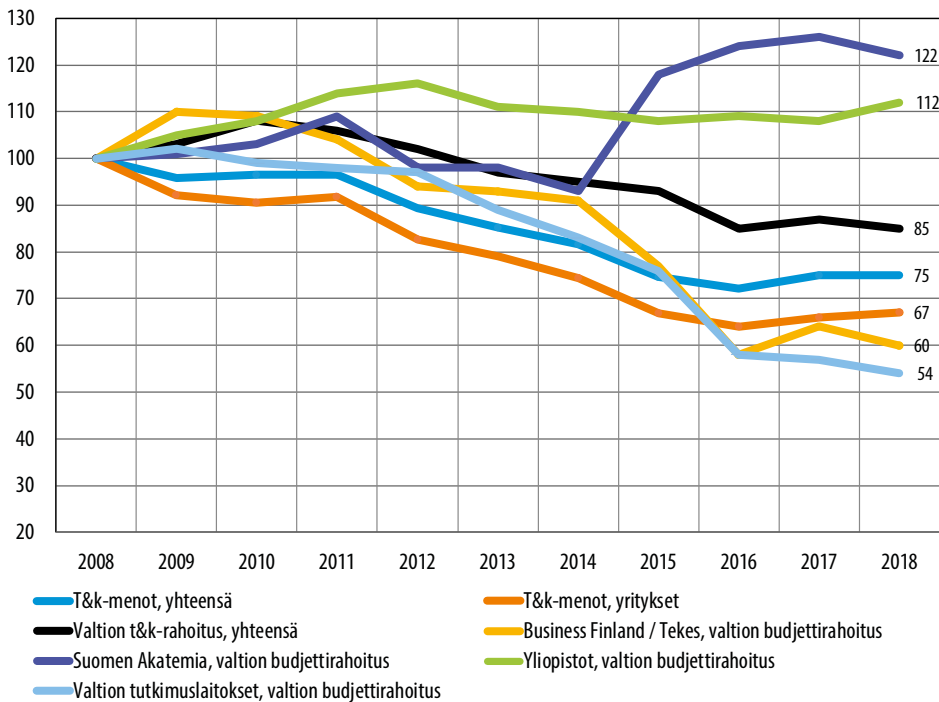
Lähde: Tilastokeskus (2018); Tulli (2018).

1. Tekoäly, automaatio ja robotisaatio ovat nousemassa strategisiksi liiketoiminnan osiksi, ja ne ovat samalla entistä vahvemmin yritysten kehitysagendojen kärjessä. Myös **ilmastonmuutoksen torjunta** on siirtymässä monen yrityksen strategisen liiketoiminnan ytimeen. Yritykset ovat enenevästi avanneet rajapintansa avoimen innovoinnin edistämiseksi. Kilpailukyvyyn parantaminen edellyttää, että yritykset panostavat enemmän uusiin liiketoimintamalleihin ja teknologioihin sekä osaamisperustansa vahvistamiseen.

2. Aineettomat investoinnit ja yhteistyö ovat kasvun ja uudistumisen keskeiset edellytykset. T&k-investointien hiipuminen on ollut vakava huoli jo vuosia (ks. kuva 2, tarkemmin liitteessä 1). Tilastokeskuksen tuoreiden tietojen mukaan yritysten

t&k-menot kääntyivät vuonna 2017 lupaavaan kasvuun (reaalisesti +2,4 %), ja tämän odotetaan jatkuvan myös vuonna 2018. T&k-toiminta kasvoi erityisesti palvelusektorilla. Kasvuvauhti kuitenkin hidastuu (+1,5 %): vuonna 2018 t&k-menojen arvioidaan kasvavan noin 140 miljoonalla eurolla eli noin 110 miljoonaa edellisvuotta vähemmän. Samalla t&k:n kokonaismenojen bkt-osuus laskee 2,69 prosenttiin (vrt. 2,76 % v. 2017 ja 2010-luvun alussa 3,73%). Yritysten ja julkisten tutkimusorganisaatioiden yhteistyö on Business Finlandin avustusleikkausten seurauksena hiipunut. Yhteistyön ja innovaatioekosysteemien kehityksen vauhdittaminen kaipaa uusia keinoja ja voimavaroja. Yrityssektorin uudistumisen yksi terävä kärki on elinvoimainen startup-kulttuuri.

Kuvio 2. Suomen t&k-menot yhteensä ja yritysten t&k-menot sekä valtion t&k-rahoitus vuosina 2008-2018 kohdeorganisaation mukaan (indeksi 2008 = 100, vuoden 2010 hinnoissa)

Lähde: Tilastokeskus, t&k-menotilasto ja valtion t&k-budjettianalyysi (2018).

3. Pääomasijoitusmarkkinoiden toiminta on säilynyt vakaana ja pääomasijoitusten määrä on ennätystasolla. Uusia rahastoja syntyi jokaiseen kehitysvaiheeseen tukemaan kotimaisten yritysten kasvu- ja riskinottoa. Yli 10 miljoonan euron Venture Capital -rahoituskerroksissa suomalaisiin kohdeyrityksiin tehdään vuonna 2018 uusi kappalemääräinen ennätys. Tähän vaikuttaa riskinottohalun ja runsaan likviditeetin jatkuminen. Kansainväliset sijoittajat ovat Suomessa aikaisempaa aktiivisempia, erityisesti kiinalaiset. Sijoittajat ovat kiinnostuneet eritoten suomalaisista terveysteknologiayhtiöistä. Euroopassa finanssiteknologia-ala on yksi vilkkaimpia pääomasijoituskohteita. Uuden *Nordics Attractiveness* -raportin¹ mukaan Suomi oli vuonna 2017 houkuttelevin Pohjoismaa suorien ulkomaisten investointien kohteena, jo kuudetta vuotta peräkkäin. Suomeen suuntautuneiden FDI-projektien määrä oli 191. Helsinki säilytti asemansa kärkikaupunkina.

4. Vientirahoituksen kysyntä on pysynyt korkealla tasolla. Rahoituskysyntä on suurta erityisesti risteily- ja teletoimialoilla, mutta myös metsä-, kaivos- ja energia- teollisuus ovat nousussa. Tämä on nostanut Finnveran vientitakuiden ja erityiskausten vastuukannat 23 miljardiin euroon, joista nostettuja vastuita on 10 miljardia. Vastuukannasta täten yli puolet on tarjouksia tai sopimuksia, jotka liittyvät tuleviin toimituksiin lähivuosina. Vasta nostetuista vastuista voi aiheutua luotto- ja takaustappiota. Vuoden 2018 alkupuolella uusia suuria vientihankkeita on tullut vireille viime vuotta vähemmän. Osasyynä tähän on ollut suurten vientiyritysten kapasiteetin täyskäyttö. Pk-yritysten vientiä pyritään kasvattamaan, mikä saattaa myös kasvattaa vientirahoituksen kokonaiskysyntää.

Pk- ja midcap-rahoituksen laina- ja takausvastuut olivat vuoden 30.6.2018 lopussa 2,1 miljardia euroa. Tämä oli hieman edellisvuotta vähemmän. Rahoituksesta aiempaa suurempi osuus kohdistuu investointeihin ja vientihankkeisiin, käyttöpääomarahoituksen sijaan. Tämä kertoo yritysten ja talouden tilanteen olevan aiempaa parempi.

5. Kaupparekisteri-ilmoitusten määrä kasvoi huomattavasti 2017. Talouden myönteisen kehityksen myötä trendi on voimistunut vuonna 2018. Parin vuisen

1 Onward and upward – EY Attractiveness Program, Nordics. EY 2018.

vuoden jälkeen patenttihakemusten määrä kääntyi vuonna 2017 nousuun. Tänä vuonna 2018 saatetaan yltää lähelle samaa, noin 1500 patentin tasoa.

6. Energia-alaa raamittavat EU:n vuoteen 2030 ulottuvat energia- ja ilmastotavoitteet sekä Suomen kansallinen energia- ja ilmastostrategia. Energia-alan tuotantorakenteen muuttuminen on keskeinen trendi. Investointihalukkuuteen vaikuttavat sähkön markkinahinta sekä osin vaikeasti ennakoitavat kannustimet. Kansainvälisten sähkömarkkinoiden toimintavarmuus on Suomelle erittäin tärkeää jatkossakin, myös OL3 valmistumisen jälkeen.

7. Geoalan palvelujen kysyntä on kasvanut selvästi toimialan investointien kasvaessa. Metallien louhinta on Suomessa ennätyskorkealla tasolla. Geoalan tulevaisuuden ajureita ovat: geoenergian hyödyntäminen, puhtaampien raaka-aineiden tuotanto- ja jalostusmenetelmien sekä kiertotalouden kehittäminen, ydinpolttoaineen loppusijoitus, ympäristöriskien hallinta sekä energian varastointi. Globaali kysyntä erityisesti sähköautojen akuissa tarvittavien metallien ja mineraalien osalta tulee kasvamaan.

8. TEM:n hallinnonalan organisaatioiden palvelujen kysyntä on säilynyt vahvana koko vuoden 2018 (ks. taulukko 1). Kysynnän arvioidaan edelleen kasvavan seuraavan puolen vuoden aikana pois lukien pääomasijoitus- ja rahoitusmarkkinapalveluissa, joiden kysyntä pysyy nykyisellä tasolla. Toisaalta pääomasijoitusmarkkinoiden palveluiden kysyntä ja rahoitustasot ovat nyt tavanomaista huomattavasti korkeampia.

Asiakaslähtöisyys korostuu julkisten organisaatioiden palveluissa. Palveluiden ja toimintaprosessien sähköistämistä jatketaan toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Digitaalisia tietovarantoja avataan ja tuetaan niiden laajaa käyttöä. Samalla erityistä huomiota kiinnitetään tietosuojaan ja turvariskeihin.

Tekoälysovellukset ja suurien datavarantojen hyödyntäminen tuovat uusia haasteita kilpailu- ja kuluttajansuojavalvonnalle. Samalla tekoäly ja digitalisaatio luovat uusia mahdollisuuksia tehostaa valvontaa (esim. kartellivalvonta).

Taulukko 1. Palvelujen kysyntä TEM:n hallinnonalan organisaatioissa.**Palvelujen kysyntä tällä hetkellä**

- 1 = paljon heikompi kuin keskimäärin,
 2 = hieman heikompi kuin keskimäärin,
 3 = keskimääräinen,
 4 = hieman suurempi kuin keskimäärin,
 5 = paljon suurempi kuin keskimäärin.

Miten palvelujen kysynnän ennakoidaan kehittyvän seuraavien 6 kuukauden aikana?

- 1 = vähenevän merkittävästi,
 2 = vähenevän jonkin verran,
 3 = pysyvän likimain muuttumattomana,
 4 = kasvavan hieman,
 5 = kasvavan merkittävästi

Organisaatio	Kevät 2018	Syky 2018
Business Finland	4	4
Finnvera	4	3
VTT	4	4
Teollisuussijoitus	4	5
GTK	3	4
PRH	4	4
KKV	4	4
Energiavirasto	4	4
KESKIARVO	3,9	4,0 (+0,1)

Organisaatio	Kevät 2018	Syky 2018
Business Finland	4	4
Finnvera	3	3
VTT	3	4
Teollisuussijoitus	4	3
GTK	4	4
PRH	4	3
KKV	4	4
Energiavirasto	4	4
KESKIARVO	3,8	3,6 (-0,2)

Globaalin toimintaympäristön kehitystä on seurattava aktiivisesti ja monipuolisesti. Esimerkiksi korkotasojen nousu, laajeneva protektionismi ja mahdolliset geopolittiset shokit voivat heiluttaa markkinoiden tasapainoa nopeastikin. Kotimaassa huomiota on kiinnitettävä enemmän muun muassa investointihaluttomuuteen, harmaan talouden ja kartellien torjuntaan, alustatalouden kasvumahdollisuuksiin, työmarkkinahaasteisiin, ylivelkaantumiskehitykseen sekä viranomaisyhteistyön toimivuuteen.

LIITE

Katsaus talouteen ja osaamiseen

Elinkeinoelämän lähiajan kehitysnäkymät suotuisia, mutta suhdanteet hiipuvat: vuonna 2019 kasvu yhä kohtuullista, t&k:n laimeus vaimentaa pitkän ajan odotuksia.

Syksyllä 2018 julkaistuista Suomen talouden ennusteista piirtyy myönteinen kuva niin Suomen kuin laajemmin maailmantalouden lähiajan kehityksestä. Sen sijaan näkemykset kasvun kestävydestä ja tasosta vaihtelevat suuresti. Vuoden loppua kohden on saatu enenevästi viitteitä kasvuvauhdin hidastumisesta kotimaassa ja maailmanmarkkinoilla, ja vuoden 2018 alkupuolella annettuja ennusteita on korjattu hieman alaspäin. Merkit Suomen tutkimus- ja kehittämissinvestointien (t&k) pysyvämmästä kääntymisestä nousuun ovat puolestaan yhä huteria.

Maailmantalouden kasvu pysynee vahvana, noin 3,7 prosentissa seuraavat kaksi vuotta. Tämä avaa Suomelle uusia yhteistyö- ja liiketoimintamahdollisuuksia, joihin on osattava tarttua. Edellytykset Suomen bkt:n myönteiselle, yli 2 prosentin kasvulle lähivuosina ovat yhä olemassa. Vaikka jatkossa vuosien 2017–2018 kasvulukuihin ei yllätä, kertoo tämä lähinnä kasvun tasaantumisen pitkän aikavälin perustasolle. Synkistely talouskehityksen taittumisesta tai taantumasta kiihdyttää näkemystämme rakentaa tulevaa kasvua korkean osaamisen, teknologian ja globaalisti mielenkiintoisten innovaatioiden varaan.

Suotuisan kehityksen jatkuminen on mahdollista, mutta se vaatii kestäväen kasvun edellytyksien vahvistamista niin lähiajan politiikkatoimissa kuin pitkällä tähtäimellä, yli seuraavan hallituskauden. Tarvitaan mm. sektorirajat rikkovia yhteistyöaloitteita ja pitkäjänteisiä tulevaisuusinvestointeja, kuten t&k- ja innovaattorahoitusta sekä sen ennakoitavuutta ja kohdentuvuutta parantavia ohjelmallisia toimia.

1. Lähiajan suhdannenäkymät yhä myönteiset, epävarmuustekijät tunnistetaan, kasvu koetuksella

EK:n suhdannebarometrissa (31.10.2018) yritykset arvioivat suhdanteiden jatku-
neen vahvana yli syksyn. Tilanne on säilynyt suotuisana eritoten teollisuudessa,
mutta myös palveluissa lähinäkömät säilyivät myönteisenä. Etlan julkistama toimi-
alakatsaus (26.11.2018) viittaa samansuuntaiseen kehitykseen teollisuuden osalta:
tuotanto kasvaa 4,0 prosenttia viime vuodesta, ja vuonna 2019 yllettäneen selvästi
yli kolmen prosentin tasolle. Myös Teknologiateollisuuden arvion mukaan lähiajan
talousnäkömät ovat myönteiset.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja TEM:n viime syyskuussa julkistaman pk-yritysbaro-
metrin mukaan pk-yrityksistä 37 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraa-
vien 12 kuukauden aikana ja 10 prosenttia uskoo niiden heikkenevän. TEM:n loka-
kuinen Alueelliset kehitysnäkömät -katsaus puolestaan kertoo, että talous ja työl-
lisyys jatkavat kasvuaan, ja että näkömät ovat kasvuvauhdin hidastumisesta huoli-
matta kaikilla alueilla hyvät.

Bkt:n ja työllisyyden ennakoidaan kasvaneen vuoden 2018 kolmannella neljän-
neksellä. Tilastokeskuksen mukaan bkt (työpäiväkorjattu) oli 2,4 prosenttia viime
vuoden vastaavaa neljännestä korkeampi. Työllisten määrän on puolestaan arvioitu
kasvaneen noin 2,7 prosenttia vuoden takaisesta. Työttömyysaste oli heinä–syys-
kuussa 6,5 prosenttia eli 1,2 %-yksikköä matalampi kuin vuotta aiemmin.

Arviot rakennusalan kehityksestä ovat osin ristiriitaisia: yhä suurempi osa rakennus-
yrityksistä raportoi työvoimapulasta samalla, kun alan kasvuodotukset ovat heiken-
tyneet. Lyhyen ajan odotukset ovat joka tapauksessa yhä myönteisiä. Teknologia-
teollisuudessa suhdanteet ovat puolestaan parantuneet, ja lähiajan ennusteet ovat
tavanomaista myönteisemmät. Kaiken kaikkiaan suhdannetilanteen ja suhdannenä-
kömien vireet ovat erilaiset, ja ne myös vaihtelevat huomattavasti toimialoittain.

Rekrytointivaikeudet ja kapasiteettipula ovat merkittävä kasvun este, joka on le-
vinnyt yhä useammalle toimialalle taloudessa. EK:n lokakuisen suhdannebaro-
metrin mukaan yrityksistä 31 prosentilla työvoiman saatavuus oli kasvun este,
mikä oli selvästi enemmän kuin vuotta aiemmin. Tilauskanta on pysynyt teollisuu-
dessa tavanomaista parempana. Huomiota on kiinnitettävä myös teollisuuden

tuotantokapasiteetin korkeaan hyödyntämistasteeseen: syksyllä 88 prosenttia yrityksistä arvioi kapasiteetin olevan kokonaan käytössä. Kasvun jatkuminen edellyttää kapasiteettia lisääviä ja laatua parantavia investointeja jo lähitulevaisuudessa.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto kasvoi ETLA:n mukaan tammi–syyskuussa kuusi prosenttia vuodentakaisesta, ja alan tuotteiden vienti on lisääntynyt. ICT-alan henkilöstömäärä on kasvanut tänä vuonna voimakkaasti, ja tilausmäärät ovat kasvaneet. Alalla työskenteli esimerkiksi viime kesänä edellisvuoteen verrattuna lähes 2000 henkeä enemmän.

Vaikka lähiajan suhdanneodotukset ovat vuoden 2018 aikana vaimentuneet, odotukset talouskasvusta ovat pysyneet hyvällä tasolla. Suuressa kuvassa taloustilanne on positiivinen ja kasvuvauhti kohtuullinen, mutta epävarmuus suhdanteen kantaavuudesta on kasvanut. Uusimmat bkt:n kasvuennusteet ja keskeiset talouden avainluvut on esitetty taulukoissa 1 ja 2.

Taulukko 1. Bkt-ennusteet vuosille 2018–2020. Vuonna 2016 bkt kasvoi +2,5 % ja vuonna 2017 +2,8 % (lähde: Tilastokeskus ja ennustelaitokset).

	2018	2019	2020
Aktia (12/18)	+2,4 %	+1,8 %	–
Danske Bank (9/18)	+2,7 %	+2,0 %	–
ETK (9/18)	+2,9 %	+2,0 %	+1,8 %
ETLA (9/18)	+2,8%	+2,2 %	+1,6 %
Handelsbanken (11/18)	+2,5 %	+1,9 %	+1,2 %
Nordea (9/18)	+3,0 %	+2,1 %	+1,5 %
OP (11/18)	+2,5 %	+1,8 %	–
PT (9/18)	+2,7 %	+2,3 %	–
PTT (9/18)	+2,6 %	+2,4 %	–
S-Pankki (8/18)	+3,0 %	+2,3 %	–
Suomen Pankki (6/18)	+2,9 %	+2,2 %	+1,7 %
Säästöpankki (12/18)	+2,3 %	+1,4 %	+1,2 %
VM (9/18)	+3,0 %	+1,7 %	+1,6 %
EC (7/18)	+2,9 %	+2,2 %	+1,9 %
OECD (11/18)	+2,8 %	+1,8 %	+1,6 %
keskiarvo	+2,7 %	+2,0 %	+1,6 %

Taulukko 2. Talouden kehityksen avainluvut vuosille 2016–2020 (lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, syyskuu 2018).

	2016	2017	2018	2019	2020
Bkt:n arvo, mrd. €	216	224	234	242	251
Työttömyysaste, %	8,8	8,6	7,4	6,9	6,6
Työllisyysaste, %	68,7	69,6	71,7	72,4	73,0
Pitkä korko, 10 v, %	0,4	0,6	0,8	1,2	1,7

Taulukossa 1 esitetyt 15 eri ennustajan arviot talouskehityksestä vuosille 2018–2020 ovat varsin samansuuntaisia. Vuoden 2018 keskiarvo on 2,7 prosenttia ja vuonna 2019 se laskee kahteen prosenttiin. Vuoden 2020 osalta tämänhetkiset bkt-ennusteet liikkuvat noin 1,5 prosentissa. Taulukossa 2 on puolestaan esitetty valtiovarainministeriön näkemys talouskehityksen keskeisistä tunnusluvusta ulottuen vuoteen 2020. Työttömyysaste laskee vuosina 2016–2020 lähes yhdeksästä lähemmäs 6,5 prosentin tasolle, ja työllisyysasteessa saatetaan kyseisenä ajanjaksona ylittää 73 prosenttiin. Pitkät korot nousevat tämän vuotisesta 0,8 prosentista lähes vuoteen 2020 mennessä lähes yhdellä prosenttiyksiköllä.

Suomen tavaraviennin arvo oli syyskuussa 2018 Tullin mukaan yli 5,1 miljardia euroa. Tämä oli kaksi prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Tammi-syyskuun 2018 vienti kasvoi seitsemän prosenttia ja tuonti kuusi prosenttia viime vuoteen verrattuna. Vastaavasti tammi-syyskuussa 2018 kauppataaseen alijäämä oli lähes kaksi miljardia euroa, mikä oli hieman enemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna.

Mistä kasvu Suomessa sitten tällä hetkellä kumpuaa? Yksi tapa katsoa tätä on verrata talouden sektoreiden ja toimialojen arvonlisäystä vuosineljänneksittäin ja verrattuna tilanteeseen vuotta aiemmin. Taulukossa 3 on listattu eniten kasvaneet ja hiipuneet sektorit ja toimialat vuoden 2018 kolmannella kvartaalilla. Sektoreista nopeinta kasvu oli viime vuoden vastaavaan kvartaaliin verrattuna teollisuudessa (3,8 %), joskin palvelualojen kasvu oli volyymiltään suurinta (n. 1,3 mrd. €). Toimialoista kasvu oli nopeinta sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa, metsätaloudessa, informaatio- ja viestintäalalla sekä energiahuollossa, kaikissa noin neljä prosenttia tai enemmän.

Taulukko 3. Arvonlisäyksellä mitattuna eniten kasvaneet ja supistuneet sektorit ja toimialat vuoden 2018 kolmannella kvartaalilla viime vuoden vastaavaan (2017Q3) sekä edelliseen kvartaaliin (2018Q2) verrattuna (lähde: Tilastokeskus, toimialojen arvonlisäykset neljänneksittäin, joulukuu 2018).

	Kasvu-%	Edelliseen kvartaaliin verrattuna	volyyymi, mrd. €
Arvonlisäys, yht.	+2,5 %	+0,5 %	50,8
Teollisuus, yht.	+3,8 %	+1,8 %	10,9
Alkutuotanto	+3,6 %	-1,7 %	1,4
Palvelut, yht.	+2,2 %	+0,5 %	34,7
<i>Nopea kasvu:</i>			
Sähkö ja elektroniikka	+16,3 %	+4,0 %	1,8
Metsätalous	+6,3 %	-0,8 %	1,1
Informaatio ja viestintä	+4,9 %	+1,5 %	2,9
Energiahuolto	+3,9 %	+1,6 %	1,7
Kemianteollisuus	+3,7 %	+3,4 %	1,6
Rakentaminen	+3,3 %	+0,3 %	3,7
<i>Vaimea/negatiivinen kasvu:</i>			
Metalliteollisuus	+1,4 %	-0,4 %	3,1
Kauppa	+1,2 %	+0,1 %	4,6
Rahoitus ja vakuutus	-0,7 %	+5,3 %	1,4
Maatalous ja metsästys	-3,0 %	-4,1 %	0,3
Metsäteollisuus	-4,5 %	-1,4 %	1,3

On aihetta muistaa, että vaikka taloutemme on nyt hyvässä vedossa, olemme vasta tänä vuonna reaalisesti ylittäneet 10 vuoden takaisen bkt-volyymin. Lisäksi, vaikka talouden akuutit ongelmat on saatu hallintaan, on Suomella kuitenkin kolme mittaavaa haastetta, joiden ratkaisut vaikuttavat pidemmällä tähtäimellä kestävän kasvun edellytyksiin. Nämä ovat ikääntymiseen vastaaminen, tuottavuuden saaminen uuteen nousuun sekä koulutuksen ja t&k-toiminnan hiipuminen kilpailijamaihimme verrattuna. Ilmastonmuutos puolestaan tulee haastamaan kansainväliset sopimuskäytännöt sekä vakaan yhteiskuntakehityksen ja kasvun edellytykset globaalitasolla.

Investoinnit ovat edellytys suotuisalle kasvun ja työllisyyden kehitykselle. Investointivolyymi on Suomessa kohtuullinen, mutta yhä alle länsieurooppalaisen keskitason. EK:n Investointitiedustelun (kesäkuu 2018) mukaan teollisuuden kotimaiset kiinteät investoinnit kasvoivat vuonna 2017 selvästi edellisvuodesta (4,7 mrd. €, +24 %). Vuonna 2018 investointien arvo on noin 4,1 miljardia € (-13 % verrattuna vuoteen '17).

Teollisuuden investointiaste (ts. kiinteiden investointien suhde jalostusarvoon) vuonna 2018 laskee 12 prosenttiin viime vuoden 14 prosentista. Pk-sektorin kiinteät investoinnit kasvavat myös vuonna 2018 (+2 %), kun taas suuryrityksissä ne laskevat huomattavasti (-19 %).

Investointivolyymi pysyy silti kohtuuhyväenä etenkin 2010-luvun alkupuoleen verrattuna. On myös muistettava, että vuoden 2017 investointivolyymi oli korkea, purkaen osin taantumavuosien investointipaineita. ETLA:n mukaan investointien kasvu on tänä vuonna kohtuullista ($\leq 2,5$ %), mutta se hidastuu ensi vuonna. Vuonna 2018 investointien ennustetaan kasvavan hieman alle 4 % ja ensi vuonna puolitoista prosenttia. Laskuun on syynä mm. rakennusalan hiipuminen.

Toimialoittain katsottuna energia-alan investoinnit ovat nyt korkealla tasolla. Myös teknologiateollisuudessa kiinteät investoinnit ovat pääosin plussalla (erit. metallien jalostus, kone- ja metallituoteteollisuus) samoin kuin teva-sektorilla. Investoinnit vähenivät merkittävimmin elintarvike-, metsä- ja kemianteollisuudessa.

Talousokehitys maailmalla

Taulukossa 4 on esitetty Euroopan komission, OECD:n ja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ennusteita globaalien johtavien maiden ja talousalueiden sekä Suomen naapurimaiden talousokehityksestä. Ennusteiden mukaan koko maailman bkt jatkaa tasaista 3,7 prosentin kasvua ensi vuosikymmenen taitteeseen asti, jonka jälkeen vauhti hidastunee. OECD- ja Euro-alueen kehityskulku on vuosina 2018–2020 samansuuntaista. Euroalueen bkt:n arvioidaan kasvavan 2,1 % tänä vuonna, 1,9 % vuonna 2019 ja 1,7 % vuonna 2020.

Taulukko 4. Kansainvälisiä bkt-ennusteita vuosille 2018–2020: talousnäkömät yhä suhteellisen suotuisia, mutta hiipuvia. Ennusteita korjattu pääsääntöisesti alaspäin vuoden 2018 aikana (lähteet: Euroopan komissio, heinäkuu 2018; IMF, lokakuu 2018; OECD, marraskuu 2018).

	2018	2019	2020
Maailma	+3,7 %	+3,7 %	+3,7 %
OECD	+2,4 %	+2,1 %	+1,9 %
Euroalue	+2,1 %	+1,9 %	+1,7 %
Ruotsi	+2,5 %	+1,9 %	+1,9 %
Saksa	+1,6 %	+1,6 %	+1,4 %
Venäjä	+1,6 %	+1,5 %	+1,8 %
USA	+2,9 %	+2,7 %	+2,1 %
Japani	+0,9 %	+1,0 %	+0,7 %
Kiina	+6,6 %	+6,3 %	+6,0 %

Maailmantalouden tasainen kasvu jatkuu vuosina 2018–2020. Kasvu kumpuaa erityisesti nousevista talouksista. OECD-alueella tapahtuu sen sijaan lievää, tasaista kasvun hidastumista. Euroalueen kehitys on samansuuntaista. Suomen lähimaista Ruotsissa vahva kasvu taittuu vuosina 2019–2020 alle kahteen prosenttiin, kun taas Saksassa kasvu asettuu 1,5 prosentin ympärille. Venäjällä puolestaan talous on elpymässä, ja maan pankkisektorilla on onnistuttu purkamaan potentiaalisia riskejä; pitkän ajan kasvu kuitenkin kärsii kasvualojen rajallisuudesta ja luonnonvarariippuvuudesta.

Yhdysvaltojen talouskasvu on muihin maihin ja alueisiin nähden vahvempaa (pl. Kiina), joskin sielläkin kasvulukemat laskevat lähes kolmesta prosentista noin kahteen prosenttiin. Kiinan talouden arvioidaan kasvavan noin kuuden prosentin vuosivauhtia vuoteen 2020 asti. Kiinan bkt on laskenut jo hyvin pitkään kuuden prosentin ollessa 2000-luvun matalimpia lukuja, ja kauppakonflikti Yhdysvaltojen heikentää tilannetta entisestään. Japanissa talouden pulmat eivät ole ratkenneet, ja maassa on madeltu pääsääntöisesti alle yhden prosentin kasvutasossa jo yli sukupolven ajan. Kaiken kaikkiaan globaalitaloudessa menee vielä kohtuullisen hyvin erityisesti nousevien talouksista kumpuavan kasvun vetämänä. Pidemmällä tähtäimellä kasvu on kuitenkin monessa suunnassa epävarmalla pohjalla.

Vaimeampien kasvuodotusten rinnalla talousnäkyviä varjostavat kauppapoliittisten konfliktien laajenemisen uhka ja kasvavat poliittiset epävarmuudet. Vaikeasti ennakoitavissa olevia, mutta nopeastikin suhdanteisiin vaikuttavia muuttujia ovat esimerkiksi Yhdysvaltain asettamat tuontitullit, Yhdysvaltain osakemarkkinoiden epävarmuudet, Kiinan velkaantuminen, Italian poliittinen kriisi, pankkisektorin riskit Euroopassa ja Ison-Britannian EU-ero. Kaikki nämä voivat luoda vakavia häiriöitä myös Suomen ja laajemmin EU-alueen talouteen. Muutokset keskeisten talousaluiden suhteissa heijastuvat eri suuntiin monin eri tavoin: esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Kiinan viime kuukausina kiristyneet kauppasuhteet voivat vahvistaa puolestaan EU:n ja Kiinan välistä liiketoimintaa ja sijoituksia.

2. T&k-menot eivät lähde kunnolla nousuun: uudistuminen ja pitkän ajan kilpailukyky huolina

Uudistumiseen, kokonaan uudensuuntaisiin (systeemisiin) ratkaisuihin ja tuotteisiin sekä (radikaaleihin) innovaatioihin perustuva kilpailukyky ja pitkän ajan kasvuedellytykset eivät ole vielä vakaalla pohjalla reaalitalouden hyvästä nykyvedosta huolimatta. Selkeimmin tämä näkyy tarkastelemalla t&k-menojen kehitystä.

Teollisuuden t&k-menot alkoivat hiipua jo viime vuosikymmenen lopulla. Vasta vuonna 2017 t&k-menot kääntyivät kasvuun (ks. taulukko 5). Huolestuttavaa on, että vuoden 2017 kasvu (nimellisesti +4,2 %) puolittunee jo vuonna 2018 (+2,2 %).

EK:n viimekesäisen investointitiedustelun mukaan vuonna 2018 teollisuuden t&k-investoinnit jäävät EK:n mukaan lähelle viime vuoden tasoa, hieman alle 3 miljardiin euroon. Tilastokeskuksen lokakuun lopussa julkaisema arvio on samansuuntainen, mutta t&k-menot kuitenkin nousevat valtaosaksi palvelusektorin t&k-investointien vauhdittamana. Nykytiedolla on joka tapauksessa aikaista päätellä, kuinka kestävällä pohjalla koko yrityssektorin t&k-investoinnit ovat vuosina 2018–2019. Uutta, suuntaa antavaa tietoa tähän saadaan ensi vuoden alkupuolella ilmestyvästä EK:n investointitiedustelusta.

Jos vuosien 2017–2018 kasvu t&k-menoissa hyyyty tulevina vuosina, ei tämä lupaa hyvää 2020-luvulle. Lähes kaikissa Suomen kannalta relevanteissa talouksissa (mm. SWE, NOR, DEN, AUT, NED, SUI, BEL) on määrätietoisesti lisätty aineettomia investointeja, ja suomalaisyritysten ulkomaiset kilpailijat painavat kaasua

t&k-satsauksissaan (ks. The 2017 EU Industrial R&D Investment Scoreboard¹). Suomen jo pitkään noudattama menestysstrategia, joka perustuu laadukkaaseen koulutukseen, korkeaan osaamiseen, globaalisti kilpailukykyiseen uudistuvaan yrityssektoriin sekä tki-intensiivisyyteen, on yhä voimassa. Jos strategiaan halutaan suunnanmuutos, olisi se lausuttava julki ja valtioneuvostotasolta osoitettava selkeä uusi suunta ja tavoitteet.

Taulukko 5. T&k-menot Suomessa yhteensä, yrityssectorilla ja teollisuudessa vuosina 2016–2018, milj. euroa (käyvin hinnoin) ja vuotuiset reaaliuutosprosentit:

	2016	2017	2018	'16-'17	'17-'18
Teollisuuden t&k-menot (EK)	2 807	2 995	2 987	+5,8 %	-1,9 %
Yritysten t&k-menot, yht. (Tilastokeskus)	3 902	4 028	4 156	+2,4 %	+1,5 %
T&k-menot yhteensä (Tilastokeskus)	5 926	6 173	6 312	+3,3 %	+0,6 %
T&k-intensiteetti	2,74 %	2,76 %	2,69 % (arvio)

T&k-intensiteetti oli 2,76 prosenttia vuonna 2017. Intensiteetti nousi ensimmäistä kertaa kahdeksaan vuoteen. Vuonna 2018 t&k-menojen bkt-osuus jatkaisi kuitenkin jälleen laskuaan. Ennusteiden mukaan vuosina 2018–2019 intensiteetti jäänee 2,7 prosentin tasolle. Vertailun vuoksi intensiteetin huippu saavutettiin vuonna 2009, jolloin se oli 3,75 %.

T&k-investointien laskun kanssa samanaikaisesti olemme menettäneet asemiamme korkean teknologian ulkomaankaupassa. Niiden osuus Suomen koko viennistä putosi vuoden 2008 lähes 18 % prosentin tasosta vuoden 2017 alle 7 prosenttiin. Kokonaisuutena Suomen vienti putosi vuodesta 2008 vuoteen 2017 lähes 10 prosenttia (käyvin hinnoin). Jos tätä laskua katsotaan viennin arvon reaaliuutoksen näkökulmasta (esim. vuoden 2010 hinnoin), katosi viennin arvosta vuosina 2008–2017 lähes ¼, mikä on enemmän kuin yhdessäkään merkittävässä korkean teknologian taloudessa. Suomen profiili korkean osaamisen ja teknologian ”mallimaana” on kiistatta rapistunut. Julkisten t&k-tukien leikkaukset ovat entisestään heikentäneet

¹ Kun vielä viime vuosikymmenen loppupuolella EU-alueen 1 000 eniten t&k-toimintaa harjoittavien yritysten listalla oli yli 70 suomalaisyritystä, oli niitä jäljellä vuoden 2017 listalla enää 36.

Suomen sijoitusta siinä, kuinka paljon OECD-maat osoittavat julkisia varoja yritysten t&k-toimintaan. Tässä tilastossa olemme OECD-vertailun häntäpäässä. Suoran tuen lisäksi noin 30 OECD-maassa on käytössä t&k-toiminnan verohelpotuksia, mistä Suomessa luovuttiin vuosien 2013–2014 kokeilun jälkeen.

Pitkäjänteinen, ennakoitavissa oleva rahoituskehitys (ml. rahoituksen jakoperusteet) on ensisijaista mm. laadukkaan t&k-toiminnan ja innovoinnin, julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien syventämisen sekä globaalisti vetovoimaisten innovaatio- ja kasvuekosysteemien ja osaamiskeskittymien rakentamisen kannalta. Samalla yritysrahoituksen painopistettä olisi perusteltua siirtää enemmän uudistumista vauhdittaviin tukiin.

3. Valtion t&k-rahoitus kasvuun: soveltavaan tutkimukseen ja kehittämiseen lisäpanostuksia

Valtion t&k-rahoituksen suhde bruttokansantuotteeseen oli vielä vuonna 2015 lähes yhdessä prosentissa, mutta se laski 0,80 prosenttiin vuonna 2018. Valtion t&k-rahoitus kääntyy vuonna 2019 vaihteeksi kasvuun, mutta kaiken kaikkiaan viime vuodet ovat olleet rahoituksen ennakkoinnin kannalta vaikeita, ml. jyrkkiä rahoitustason laskuja ja uusia lyhytkestoisia instrumentteja.

T&k-intensiteetti pysynee vuonna 2019 samassa 0,80 prosentin tasossa. Kunnianhimoisen 4 prosentin tavoite (tai vaihtoehtoisesti 3,3 % v. 2023, josta siis 30 % tulisi valtiolta) vaatii toteutuakseen ensi vuoden lisäyksiäkin mittavampia tulevaisuusinvestointeja myös julkiselta sektorilta. Rahoituksen jakautuminen vastaanottavan organisaation mukaan on esitetty tilannekuvaraportin kuvassa 2.

Nyky näkymällä valtion t&k-rahoitus kasvaa vuonna 2019 lähes 70 miljoonalla eurolla. Viimeksi tätä enemmän valtion t&k-rahoitus kasvoi vuonna 2010. Suotuista kehitystä ensi vuonna paikkaa hieman Business Finlandiin ja teollisuuden uudistumista edistävään rahoitukseen kohdistuneita vähennyksiä viime vuosina. Tämä parantaa mahdollisuuksia suunnata lisävaroja laajoihin verkosto- ja ekosysteemihankkeisiin, joissa tutkimusorganisaatioiden ja yritysten tiiviillä yhteistyöllä on tärkeä rooli. Kokonaisuudessaan arvioituna muutokset valtion t&k-rahoituksen jakautumisessa ovat olleet viime 10 vuoden aikana mittavia ja nopeita, mikä ei ole tukenut

tasapainoisesti t&k- ja innovaatiotoiminnan huomioon ottavaa kasvupolitiikkaa ja kilpailukykyisen järjestelmän kehittämistä.

Taulukko 6. Valtion t&k-rahoitus vuosina 2016–2018 ja arvio vuodelle 2019 (milj. €, käyvin hinnoin) sekä vuotuinen reaalimuutos (%).

	2016	2017	2018	2019 (arvio)	'16–'17	'17–'18	'18–'19
Valtion t&k-rahoitus (TK, TAE2019)	1 836	1 886	1 883	1 950	+1,9 %	-1,8 %	+1,8%
Valtion t&k-rahoituksen intensiteetti	0,85 %	0,84 %	0,80 %	0,80 %	-0,01 %-yks.	-0,04 %-yks.	0,0 %-yks.

Elinkeinopoliittinen tilannekuva, syksy 2018

Elinkeinopoliittinen tilannekuva perustuu työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamaan kyselyyn, joka on kohdistettu kahdeksalle ministeriön ohjaamalle organisaatiolle (Business Finland, Energiavirasto, Finnvera, Geologian tutkimuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patenti- ja Rekisterihallitus, Suomen Teollisuussijoitus Oy ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy). Tavoitteena on kartoittaa kyseisten toimijoiden näkemyksiä toimintaympäristön dynamiikasta ja sen muutoksista viime puolen vuoden aikana sekä arvioida tulevaa kehitystä. Raportti kokoaa havaintoja elinkeinopoliitiikan kannalta keskeisistä teemoista ja kehittämiskysymyksistä. Se auttaa tarkentamaan kokonaiskuvaavaa talouden suunnasta sekä tukee ministeriön politiikkavalmistelua ja omistajaohjausta.

Verkojulkaisu

ISSN 1797-3562

ISBN 978-952-327-386-3

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi